

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์นโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย พ.ศ. 2554-2558 ใช้กรอบแนวคิดวงจรมติวิเคราะหใน 3 ประเด็น คือ 1) การกำหนดนโยบาย 2) การนำนโยบายไปปฏิบัติ และ 3) การประเมินผลนโยบาย โดยเป็นการประเมินผลครั้งแผนยุทธศาสตร์นโยบายแอลกอฮอล์ระดับชาติ พ.ศ.2554 - 2558 ซึ่งเป็นการประเมินผลเบื้องต้น ใช้รูปแบบการประเมินชิปโมเดล ศึกษาสำรวจภาคตัดขวาง ระหว่างเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม 2558 เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างและแนวทางการสัมภาษณ์ ประชากรที่ศึกษามี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ผู้รับผิดชอบงานควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 1,816 หน่วยงาน และกลุ่มที่ 2 ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง คัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 7 หน่วยงาน ผลการศึกษาพบว่า 1) การกำหนดนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทยเป็นต้นแบบส่วนเพิ่มหรือต้นแบบการปรับปรุงเพิ่มเติม 2) การนำนโยบายไปปฏิบัติทั้งในส่วนของยุทธศาสตร์นโยบายแอลกอฮอล์ระดับชาติ และพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 พบว่า เป็นต้นแบบที่ยืดหลักเหตุผล และ 3) การประเมินผลนโยบาย ในภาพรวมการดำเนินงานตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์นโยบายแอลกอฮอล์ระดับชาติ พบว่าสามารถดำเนินการได้บรรลุตามเป้าหมาย 2 ตัวชี้วัด คือ ปริมาณการบริโภคต่อประชากรผู้ใหญ่ เป้าหมาย 7.71 (ลิตรของแอลกอฮอล์บริสุทธิ์ต่อคนต่อปี) ผลการดำเนินงาน เท่ากับ 6.95 (ลิตรของแอลกอฮอล์บริสุทธิ์ต่อคนต่อปี) และ สัดส่วนของผู้บริโภคประจำต่อผู้บริโภคทั้งหมด เป้าหมาย ร้อยละ 40.67 ผลการดำเนินงาน ร้อยละ 39.91 และไม่บรรลุตามเป้าหมาย 2 ตัวชี้วัด คือ ความชุกของผู้บริโภคในประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป เป้าหมายร้อยละ 28.5 ผลการดำเนินงาน ร้อยละ 34.0 และความชุกของผู้บริโภคในประชากรอายุ 15-19 ปี เป้าหมาย ร้อยละ 12.7 ผลการดำเนินงาน ร้อยละ 19.1 สรุปได้ว่าการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย มียุทธศาสตร์นโยบายแอลกอฮอล์ระดับชาติ และพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 เป็นนโยบายสาธารณะที่มีความครอบคลุมในทุกมิติ แต่การนำนโยบายไปปฏิบัติและการติดตามประเมินผลนโยบายยังขาดการเอาจริงเอาจังอย่างต่อเนื่อง และความรุนแรงของปัญหาจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก็ยังมีอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะทางเลือกและแนวทางในการดำเนินนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ระดับชาติในอนาคต โดยการผลักดันมาตรการทางภาษีเพื่อลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มาตรการควบคุมใบอนุญาตการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มาตรการลดความความหนาแน่นของร้านจำหน่าย และเพิ่มการจำกัดพื้นที่ในการบริโภค รวมทั้งมาตรการควบคุมการโฆษณาในสื่อสมัยใหม่ และมาตรการป้องกันนักดื่มหน้าใหม่ให้เพิ่มมากขึ้น